

Ο τόμος κλείνει με ένα σύντομο ευρετήριο (σσ. 217 εξ.). Πολλά από τα essays είναι γραμμένα με χιούμορ και αυτογνωσία, με αυτοκριτική και επίγνωση των πολλαπλών αδιεξόδων που αντιμετωπίζει η γενική θεατρική σημειολογία. Η αισιοδοξία, ότι η μεταμοντέρνα «μεταθεωρία» θα δώσει τα κλειδιά για την ανάλυση του θεατρικού κώδικα σ' ένα γενικό και θεωρητικό επίπεδο κάπως έχει εξατμισθεί, τον ενθουσιασμό διαδέχτηκε μια κάποια ωρίμανση. Αυτό είναι φανερό στα γραπτά του Pavis. Ο τόμος αυτός βέβαια δεν ασχολείται μόνο με τις «διαπολιτισμικές» παραστάσεις, αλλά και με ποικίλα άλλα θέματα. Τα μοντέλα του Pavis, αν δεν εκληφθούν ως «πραγματικότητες» όπως παλαιότερα αυτά του Greimas στην αφηγηματολογία, αλλά ως προσλαμβάνουσες παραστάσεις, βοηθητικά εργαλεία της κατανόησης και της ανάλυσης, όχι ως αυθύπαρκτες οντότητες, είναι χρήσιμα, καμωμένα με esprit και ευελιξία, με κάποια παιγνιώδη διάθεση, που βοηθούν παραστατικά στην αντίληψη της συνθετικότητας της διαδικασίας της διαπολιτισμικής επικοινωνίας σε τέτοιες «διαπολιτισμικές» παραστάσεις.

ΒΑΛΠΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

TONY JACKSON (ed.),

Learning through theatre. New perspectives on theatre in education,

London/New York, Routledge 1993, Σελ. XIV, 295, 12 εικ.

Ο συλλογικός αυτός τόμος αποτελεί τη δεύτερη έκδοση παρόμοιου τόμου που είχε γίνει από τον ίδιο εκδότη το 1980, αλλά με βασικά διαφορετικές συμβολές. Η αλλαγή αυτή ήταν αναγκαία, γιατί ο αγγλικός θεσμός του Theatre in Education (TIE) γνώρισε τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια σημαντικές εξελίξεις, που έχουν σχέση με τη γενικότερη θεωρητική εσωτερική πολιτική και την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1988· άλλωστε ο θεσμός σήμερα δεν περιορίζεται μόνο στην Αγγλία, αλλά υπάρχει, με την ίδια ή παρόμοια μορφή, και σε άλλες χώρες. Για το θέμα αυτό εκπόνησα πρόσφατα εκτενές μελέτημα (Β. Πούχνερ, «Το θέατρο στο σχολείο. Παιδαγωγικοί, ψυχολογικοί και θεατρολογικοί προβληματισμοί στη σύγχρονη ευρωπαϊκή εκπαίδευση. Από τις εθνικές γιορτές και τη μορφωτική πράξη στο δραματοποιημένο παιχνίδι και το ψυχόγραμμα», *Κείμενα και αντικείμενα*, Αθήνα 1997), που συμπερίλαμβάνει τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης και δίνει ιδιαίτερη έμφαση και στο TIE. Για το θεσμό σε γενικές γραμμές καθώς και παρεμφερείς θεσμούς ενημερώνει η Εισαγωγή του Tony Jackson (σσ. 1-12).

Ο τόμος αποτελείται από τέσσερα μέρη με συνολικά 15 κεφάλαια. Το πρώτο μέρος, «Identifying Theatre in Education», έχει δύο κεφάλαια: 1. Education or theatre? The development of TIE in Britain του Tony Jackson (σσ. 17-38), που δίνει μια σύντομη ιστορία του TIE σε τέσσερις φάσεις (1960 ίδρυση, 1970 άνθιση, 1980 κρίση, 1990 μελλοντική προοπτική) και το σύγχρονο προβληματισμό της θεσμοθετημένης σύμμετρης επαγγελματικού θεάτρου και σχολείου, ο οποίος είναι κυρίως συντονιστικός και οικονομικός (επιχορήγηση, ιδεολογική εξάρτηση κ.τ.λ.), και 2. Drama in education and TIE. A comparison του Gavin Bolton (σσ. 39-47). Το δεύτερο μέρος, Ways of working, αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια: 3. Devising for TIE του David Pammenter (σσ. 53-70), 4. Playwriting for TIE του Jim Mirrione (σσ. 71-90), 5. The Theatre in Education actor της

Cora Williams (σσ. 91-107) και 6. TIE and the Theatre of the Oppressed του Chris Vine (σσ. 109-127) για την επίδραση του Boal στο ρεπερτόριο των σχολικών αυτών θεάτρων.

Το μέρος 3, «International perspectives», απαρτίζεται από πέντε κεφάλαια: 7. Kites and magpies. TIE in Australia των John O' Toole και Penny Bundy (σσ. 133-149) για την Αυστραλία, όπου εφαρμόστηκε ο αγγλικός θεατός περίπου όπως είναι, 8. Establishment or alternative? Two Canadian models του Wayne Fairhead (σσ. 151-164) για παρεμφερή κινήματα στον Καναδά, 9. Unmasking the masquerades. The potential of TIE in Nigeria των Jumai Ewu και Tunde Lakoju (σσ. 165-183) με ενδιαφέρουσες πληροφορίες για το νιγηριανό θέατρο γενικότερα, 10. TIE in Scandinavia των Tove Ilsaas και Torunn Kjolner (σσ. 185-204) για τη Νορβηγία και τη Δανία, χωρίς να συζητηθεί το «σουηδικό μοντέλο», 11. The Creative Arts Team in the United States του Mark Riherd με τη συνεργασία της Gwendolen Hardwick (σσ. 205-222) με συγκεκριμένα παραδείγματα. Το τελευταίο μέρος, «TIE in the 1990s and beyond», απαρτίζεται από τέσσερα κεφάλαια και ασχολείται και με άλλες εφαρμογές του σχολικού θεάτρου: 12. Theatre in Health Education του Steve Ball (σσ. 227- 238), 13. Trying to like TIE, An American critic hopes TIE can be saved του Lowell Swortzell (σσ. 239-249), του εκδότη του χρήσιμου *International Guide to Children's Theatre and Educational Theatre*. New York 1990, 14. Evaluating TIE του Ken Robinson (σσ. 251-265), και 15. New partnership in new contexts. A consumer's viewpoint του Geoff Readman (σσ. 267-284).

Ο τόμος κλείνει με μια επιλεκτική βιβλιογραφία (σσ. 285-288) και ένα γενικό ευρετήριο (σσ. 289-295). Δίνει μια γλαφυρή εικόνα της σύντομης ιστορίας και της σημερινής κατάστασης του TIE, της θεσμικής του εξέλιξης και της μεταλλαγής του, της μορφολογίας και λειτουργίας του τόσο στο θέατρο (ως ειδικής μεθόδου εφαρμογής) όσο και στην εκπαίδευση, των «μεταναστεύσεών» του σε άλλες χώρες (βέβαια δεν συζητούνται παράλληλα κινήματα, όπως το ιταλικό animazione κ.τ.λ.), εφόσον προέρχονται άμεσα από το αγγλικό μοντέλο. Θα ευχόταν κανείς, ίσως, μια ευρύτερη προσέγγιση στο καυτό, και για την Ελλάδα, θέμα του θεάτρου στην παιδεία, σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, γιατί το TIE είναι μόνο ένα από τα διάφορα μοντέλα που υπάρχουν. Αλλά αυτό θα άλλαζε την «αγγλική» στόχευση του βιβλίου αυτού, που είναι ενημερωτικό και χρήσιμο, χωρίς να φτάσει στο επίπεδο μιας επιστημονικής πραγματεύσεως του θέματος.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

BIN MASON,

Street Theatre and Other Outdoor Performance,
London/New York, Routledge 1992. Σελ. XII, 220, 19 εικ.

Το βιβλίο καταπιάνεται με ένα θέμα, που λίγο το έχει πραγματευτεί έως τώρα η Θεατρολογία, παρουσιάζει όμως μεγάλο ενδιαφέρον λόγω της ποιότητας των μορφών και των στόχων του: το «θέατρο του δρόμου» (καλύτερα «της υλαίθρου», γιατί μπορεί να διαδραματίζεται όπου να 'ναι, αρκεί να γίνεται αυτό έξω από τα καθιερωμένα θεατρικά κτίρια), που φτάνει από τις παρουσιάσεις του ενός (με θεατρικό, παραθεατρικό ή όποιο χαρακτήρα· εδώ αναλύονται μόνο μορφές που είναι «παρουσιαστικές» - «θεατρι-